

KNNV
vereniging
voor veldbiologie

Jaargang 4 nr 1 januari 2016

*Gezamenlijke uitgave
KNNV en IVN
in Noord West Overijssel*

Koppel

KNNV Koninklijke Nederlandse
Natuurhistorische Vereniging,
vereniging voor veldbiologie

KNNV Afdelingsbestuur
Postbus 171 8330 AD Steenwijk

Bankrek.nr: NL95INGB0001027674 t.n.v.
KNNV afd.
De Noordwesthoek Steenwijk.

Voorzitter en Redactiesecretaris

Ton Bode, 0521 512074
voorzitter@noordwesthoek.knnv.nl

Secretaris Thijs Krösschell, 0521 795081
secretaris@noordwesthoek.knnv.nl

Tweede secretaris Tilly Berkenbosch,
0513 688463
tilly.berkenbosch@planet.nl

Penningmeester en ledenadministratie
Annette Bos, 06 51387138
penningmeester@noordwesthoek.knnv.nl

Bestuurslid Emile de Leeuw,
0561 477880
1awfs@xs4all.nl

Bestuurslid Greet Sanderse
greet.sanderse@home.nl

Bestuurslid vacant

Waarnemingen Ton Bode,
0521 512074
ton.bode@planet.nl

IVN Vereniging voor natuureducatie en
duurzaamheid.

IVN Afdelingsbestuur
Postadres Havezatherweg 5
8066 PB Belt-Schutsloot

Bankrek.nr: NL45INGB0000342784 t.n.v.
IVN afd. Noordwest Overijssel Steenwijk

Voorzitter Rian Hoogma
Binnenpad 44 8355 BS Giethoorn
0521 362279
jagerhoogma@hotmail.com

Secretaris Lute Nederhoed
Havezatherweg 5 8066 PB Belt-Schutsloot
038 3866589
ivn-secr@solcon.nl

Ledenadministratie Lyda Feenstra,
de Hilde 4, 7948 DS, Nijeveen
0522 251098
lydafeenstra45@gmail.com

Penningmeester Maarten Punt
Venebosweg 2 Ossenzijl 8376 EN
0561 851393
puntm@casema.nl

Bestuurslid Henk Mulder,
Oudeweg 97, 8376 HS Ossenzijl
0561 477574
henkmulder525@gmail.com

Bestuurslid Els Heibrink
Kampstraat 47 8331 GC Steenwijk
0521 510211 06 57187354
elsheibrink@hotmail.com

Werkgroepen KNNV en IVN overzicht coördinatoren

KNNV

Vogelwerkgroep Thijs Krösschell
0521 795081
jmkrosschell@ziggo.nl
Weidevogelbescherming Ynske Ypma
0521 360921
ynskeypma@home.nl
Wintervoeding Jaap de Jong
0521 362389

Plantenwerkgroep Annette Bos
06 51387138
annette.bos@kpnmail.nl

Vlinderwerkgroep Gerrit Padding
0521 516771
gerritpadding@hotmail.com

Geologiewerkgroep Wim Brussee
0521 516373
krebberbrussee@hetnet.nl

Werkgroep Wolterholten Ernst J.Kleis
0521 513845
ej.kleis@hetnet.nl

Lezingen Theo van de Graaf
0521 587345
tvandegraaf@home.nl

Excursies Saskia Holleboom en Hugo Hemelrijk
0521 850963
saskia_holleboom@hotmail.com

Natuur en milieuplatform Henk Plat
0561 452117
henk.plat@planet.nl

Websitebeheer Emile de Leeuw
0561 477880
webmaster@noordwesthoek.knnv.nl
Website
www.knnv.nl/noordwesthoek

Contributie en lidmaatschap
KNNV leden € 32,50
KNNV huisgenootleden € 17,50
NWH en NWH huisgenootleden € 15,00
(nieuwe NWH leden niet meer mogelijk)
De contributie moet voor 1 maart ontvangen zijn. Opzegging schriftelijk voor 1 november opgeven aan de ledenadministratie

IVN

Excursies en gidsen Els Heibrink
0521 510211 06 57187354
elsheibrink@hotmail.com

Cursussen Lucille Keur
0561 477574
lkeur@hetnet.nl

Vogels Albert Steenbergen
0521 513547
alb.steenbergen@hotmail.com

PR Jan Feenstra, Nijeveen
0522 251098 06 53116070
janfeenstra46@gmail.com

Natuurkoffers contactpersoon
Gerry Teurlinckx
0521 513495
gerryteu@ziggo.nl

Werkgroep Jeugdnatuurclub De Weerribben
Wieke Nijland contactpersoon
0522 244766
janenwieke88@gmail.com

Websitebeheer Louis Volkers
0521 521377
ivn.nwo.web@gmail.com

Website
www.ivn.nl/afdeling/noordwestoverijssel

Contributie IVN € 18,50 per jaar
Leden ontvangen het blad "Koppel" en "Mens en Natuur", tijdschrift van het landelijk IVN.
Donateur kan iedereen worden, die geen werkend lid kan of wil zijn, maar wel het verenigingswerk wil steunen: bijdrage € 18,50 incl "Koppel"
Huisgenootenlid bijdrage € 5,00
Beëindiging van het lidmaatschap IVN Noordwest Overijssel, via schriftelijke opzegging bij het secretariaat van het IVN voor 1 november van het lopende jaar.

INHOUD

blad 2	Van de redactie
blad 3	Van de voorzitters
blad 4	Nieuwjaars receptie IVN-KNNV
blad 5	Column Mijn mooiste plekje
blad 8	Rubriek Mededelingen
blad 15	Rubriek hulp gezocht
blad 16	Rubriek aandacht voor....
blad 18	Rubriek terugblik (verslag van..)
blad 26	Activiteiten IVN - KNNV kwartaal 1
blad 33	Lezingen
blad 34	Voor aankondigingen
blad 35	Agenda KNNV - IVN
Blad 36	Agenda data's

“Koppel”, jaargang 4 , nummer 1, eerste kwartaal 2016.

Natuurtijdschrift “Koppel” is een gezamenlijke uitgave van de KNNV en het IVN.

Redactie : Adrie Janne Westerneng

Vormgever : Gijs Westerneng

Foto voor en achterzijde Jan van der Knokke

Drukwerk: drukkerij Hovens Gréve BV te Steenwijk

Belangrijke informatie voor het aanleveren van kopij:

graag op A5 formaat, via de mail en als **platte tekst (zonder opmaak).**

geen pdf bestand, foto's op een apart bestand.

Het volgende nummer verschijnt per 1 april 2015.

Kopij hiervoor graag voor 1 maart

Redactieadres Schoolstraat 27 8371 WJ Scheerwolde.

E-mail redactiekoppel@gmail.com

Van de redactie.

En dan is er zo maar weer een jaar verstreken en luiden we met elkaar het nieuwe jaar in! De gebeurtenissen van deze

wereld rollen permanent onze huiskamer binnen. Het is niet bij te houden. Te veel om in een dag te proppen. Daar krijg je dan een heel groot hoofd van. Soms heel goed om je ervoor af te sluiten en te beslissen, wat je wel en niet toe wilt laten, omdat je er vaak niet echt vrolijk van wordt. Het leven gaat door, geen tijd om stil te staan, alles vliegt voorbij. Hoe belangrijk is het om daarom intens te genieten van alles wat de natuur ons in elk seizoen te bieden heeft. Gewoon even lekker de wandelschoenen aantrekken en de rust, die je hier nog vindt, op te zuigen. Wilt u meer contact, zoek dan een groep op en kijk dan even achter in ons blad op de agenda. Die staat weer bol van de activiteiten.

Deze januari uitgave bevat anders dan de vorige, geen jaarverslagen. Ton Bode gaat hier nog even verder op in. Verder heb ik me op verzoek gewaagd aan een column, waarvan ik vanzelf wel zal ontdekken of dat in smaak zal vallen. We willen iedereen hartelijk bedanken voor alles wat is aangeleverd! Heel fijn, dat we zo een gevarieerde inhoud krijgen. Voor elk wat wils. Want dat willen we! Gelukkig Nieuwjaar allemaal!

Adrie-Janne

Van de voorzitters.

Beste leden,

Een nieuw jaar ligt voor ons. Een jaar waarin de economie waarschijnlijk sneller zal gaan groeien dan in het afgelopen jaar en daarmee zal ook de CO₂ uitstoot toenemen. Onze zorgen over de gevolgen voor het klimaat groeien evenredig mee. Omdat veel natuurliefhebbers meewerken aan het in kaart brengen van het voorkomen van soorten en aantallen in ons land, kunnen de gevolgen voor flora en fauna in beeld worden gebracht. Ook leden van onze afdelingen zijn actief in het uitvoeren van inventarisaties en tellingen.

Het andere nieuws gaat al maandenlang over vluchtelingen die in groot aantal bij ons beschutting zoeken tegen oorlog en onrecht. De beelden daarover zijn soms hartverscheurend. We weten dat men naarstig op zoek is naar activiteiten en dat natuurbeleving op deze groep mensen ook een zeer positieve uitwerking kan hebben. Het IVN afdelingsbestuur is aan het onderzoeken wat wij de vluchtelingen op dit terrein kunnen bieden. Het eerste gesprek met de Adalia Hoeve in Scheerwolde, waar 35 jonge mensen uit onder andere Syrië, Eritrea en Iran verblijven, heeft al plaatsgevonden. Het zou mooi zijn als wij met elkaar onze kracht inzetten en een brug weten te slaan naar een nieuwe doelgroep. We realiseren ons daarbij dat er soms snel wisseling van bewoners plaats kan vinden.

Maar het nieuwe jaar biedt meer. Wij blijven ons inzetten voor de pijlers onder onze verenigingen, natuureducatie, -beleving, -studie en -bescherming. En dat blijven we vooral doen door het organiseren van wandelingen en excursies en het houden van lezingen. Ook de werkgroepen stellen zich in deze actief op. Met het opdoen van kennis ontstaat er ook meer begrip voor de samenhang in de natuur en kunnen we meer mensen enthousiast maken voor het werk dat door ons wordt gedaan. Graag nodigen we u uit voor de Nieuwjaarsbijeenkomst die beide afdelingen samen houden op zaterdag 9 januari. Na een wellicht frisse wandeling is er bij een warme kop koffie of thee en een kop soep gelegenheid om een beetje terug te kijken naar het afgelopen jaar en vooruit te blikken naar 2016. Elders in deze Koppel, op de websites en op het sociaal medium facebook leest u informatie over het programma en de wijze van opgeven. Volg ons!

Rian Hoogma

Ton Bode

KOM ALLEMAAL NAAR DE WOLDBERG OM 2016 IN TE LUIDEN

Nieuwjaarsbijeenkomst IVN en KNNV op zaterdag 9 januari a.s

In de vorige Koppel kon u al lezen dat de gezamenlijke Nieuwjaarsbijeenkomst van IVN en KNNV gehouden wordt op zaterdag 9 januari in Tuk's Theehuis, Bergweg 71 in Tuk.

Programma

10.30 uur: Verzamelen op de parkeerplaats van de Woldberg bij het tunneltje onder de A32, gevolgd door een mooie winterwandeling onder de deskundige leiding van natuurgids Piet Hein Klip; zeer de moeite waard en u steekt er ongetwijfeld wat van op.

12.30 uur: Ontvangst met thee en koffie in Tuk's Theehuis.

13.00 uur: Met z'n allen aan de erwtensoep. Heerlijk nietwaar? Desgewenst is er ook een andere soep verkrijgbaar.

Aanvullende informatie

- Koffie, thee en soep zijn gratis.
- Als u niet mee wilt eten, bent u vanzelfsprekend toch van harte welkom. Hoe meer leden er komen, des te gezelliger het wordt!
- Bij het Theehuis is parkeergelegenheid voor gehandicapten beschikbaar.
- Voor een routebeschrijving kijk op www.theehuis-tuk.nl.
- De bijeenkomst zal om circa 14.00 uur afgelopen zijn.

Aanmelden

Voor de catering is het wenselijk dat u zich vooraf even aanmeldt. Dit kan bij Rian Hoogma, bij voorkeur door uiterlijk tot 7 januari een email te sturen aan jagerhoogma@hotmail.com. Bellen kan ook. Het nummer is 0521-362279.

Doe ons en uzelf een plezier en kom op 9 januari naar de Woldberg om elkaar alle goeds te wensen voor het nieuwe jaar. Wij hopen u daar te ontmoeten.

De gezamenlijke besturen van IVN Noordwest-Overijssel en KNNV 'De Noordwesthoek'.

Column

door *Adrie-Janne*

Dit keer geen recept

Want dit recept maak je maar een keer! Ik wilde wel eens wat anders als groentesoep en kippensoep! Met dit gure weertje leek het me een goed idee om een pompoenrecept uit te proberen. Even de ingrediënten op een briefje schrijven, want er zijn van die kreten bij, die ik niet kan plaatsen! Uit twintig verschillende recepten kies ik de verste uit, want wat van ver komt is lekker. Thaise pompoensoep dus. Dat gaan we beleven! Ik glip een winkel binnen, waarvan ik denk, dat ik daar alles kan vinden. Alleen: waar? Een pakje yellow curry? Waar zou dat kunnen liggen? Mijn zoektocht door het walhalla eindigt bij de superchef. Triomfantelijk reikt hij me een mooi glimmend verpakt doosje aan. De rest heb ik al gevonden: een flespompoen, spannend, raar ding, zwaar! Een winterwortel, bouillontabletten, kokosmelk, het komt helemaal goed. Thuisge-

komen, zet ik een grote pan klaar en ga met een megames de flespompoen te lijf. Sapperdeflap, dat mes zit compleet vast in die fles! Ik raak mijn geduld kwijt, de tijd tikt door, Gijs kijkt al op zijn horloge, en *mijn* maag knort ook. In gedachten zie ik een houthakker, die aan het kloven is, en volg de methode, met resultaat! Ik werk gestaag door, hak de hele hap de pan in, vlam eronder en pruttelen maar. Nog even dat mooie pakje door de helft, goed roeren en even later is de inhoud toe aan de blender. Mooi Hollands kleurtje! Echt iets heeeeee anders! Stokbroodje erbij met roomboter, kaarsje aan! Het ziet er fantastisch uit, maar bij de eerste hap slaan de vlammen ons uit! Hier wordt onze maag niet vrolijk van. Fout recept. Nu begrijp ik, dat je maar beter even tussendoor kan proeven! "Die gewone groentesoep van jou, die is pas lekker!" zegt Gijs droog.

Adrie-Janne

Mijn mooiste plekje

"Heerlijkheid De Eese" één van mijn favoriete natuurgebieden.

door Liesbeth Haaze - de Groot

Landgoed De Eese is een bijzonder fraai Middeleeuws landgoed van ruim 800 ha op de grens van Friesland, Overijssel en Drenthe.

In 1923 werd De Eese gekocht door jonkheer mr. H.A. van Karnebeek, destijds minister van Buitenlandse Zaken. De toenmalige eigenaar, Onnes van Nijenrode, was een koffiehandelaar die in staat van faillissement verkeerde. Vanaf 1943 is het land-

goed het bezit geworden van meerdere leden van de familie Van Karnebeek. Thans zijn de aandelen in het bezit van de 4^e generatie van de familie.

“Heerlijkheid De Eese” is een zeer afwisselend gebied met bos (440 ha), lanen en heidevelden, monumentale gebouwen (o.a. een kasteeltje, een Havezathe) en landbouwgronden (360 ha). Vanwege de bijzondere gebouwen en de karakteristieke lanenstructuur is de bebouwingskern van het landgoed, circa 80 ha, officieel een Cultuurhistorische Buitenplaats met het Huis De Eese (1619), het kasteel of ook wel slot genoemd, dat een beschermd rijksmonument is.

Een beetje geschiedenis van Heerlijkheid De Eese

Galgenveld en Kiekersveld.

Heerlijkheid de Eese moest volgens Gedeputeerde Staten in 1602 onder toezicht staan van de schout van Steenwijk. De heren van De Eese hebben zich daar nooit aan gestoord en bleven op eigen houtje vonnissen voltrekken. Het Galgenveld, dat zich naast het oude slot bevindt en de terechtstelling geschiedde door middel van de strop. Het Kiekersveld was vrij toegankelijk voor de bewoners van de Eese als de galg gebruikt werd. Tijdens de Franse bezetting werden alle wetten en voorschriften teniet gedaan.

“Koe en Kalf”.

“Koe en Kalf” een grote en een kleinere steen. Daar was vroeger een zogenaamde Germaanse Rechtplaats. Ook moesten daar de terechtgestelden onder die dikke stenen zijn begraven. Deze stenen liggen er nog steeds.

Vroeger moest je een wandelkaart van De Eese kopen om er in te mogen wandelen, tegenwoordig is het gebied op paden en wegen vrij toegankelijk.

De Kluzenaar.

Pieter de Lange was de kluzenaar die jarenlang in de bossen woonde. Pieter kon zich niet vinden in de ook toen al voortrazende maatschappij van de zestiger jaren. Pieter woonde eerst in een zelf gegraven hol van een grondwal in Marijenkampen. Daarvoor woonde hij in een varkenshok. Daar hij door de jongens uit de omgeving veel geplaagd werd en ook zijn behuizing steeds in elkaar werd geslagen, moest hij noodgedwongen steeds verhuizen. Uiteindelijk belandde hij in rustiger vaarwater en met toestemming van de boswachter heeft Pieter in een oude schafkreet in het bos een mooi plekje gekregen. Hij verzamelde oud ijzer en verrichtte zo her en der wat hand- en spandiensten. Dat was een mooie spaarpot, zodat hij zich zelf kon onderhouden.

blad 6

Koppel januari 2016

Zwerfkeien.

Op De Eese vind je veel zwerfkeien uit de laatste IJstijd. 21.000 Jaar geleden was het hier -30°C en woei het er hard. Er bevinden zich ook enkele prehistorische graven, grafheuvels van ongeveer 5.000 jaar geleden.

En als je dan van deze geschiedenis op de hoogte bent en door dit mooie bos loopt of fietst, dan kun je bepaalde dingen nog terug zien. Tijdens een wandeling kom je ook langs een prachtig Noors landhuis, met een mooie vijver. Het landhuis bezit geen spijkers, maar houten pennen. De Koninklijke familie was of is hier misschien nog wel vaak te gast en kwam hier ook om te jagen.

Als je dan door de bossen achter het landhuis wandelt, kom je langs verschillende vennetjes waar rust heerst. Waar de vogels zoals bosuil, buizerd, verschillende soorten specht en vele kleinere soorten zingen en er ook broeden. Af en toe zie je er ook reeën lopen en vele andere dieren. En naast die fauna een uitgebreide flora. In het najaar zijn er veel paddenstoelen te zien.

Dan loop je om een prachtig heideveld heen, vooral als ze in bloei staat! Verderop kom je bij een fraaie laan die in 1932 werd aangelegd door de familie Van Karnebeek. Het bos werd weggekapt en er ontstond een coniferenlaan, die ook wel de Franse laan wordt genoemd. Als je aan het begin van de Franse laan staat en je kijkt naar die meters hoge coniferen, dan voel je je er heel nietig bij. De rust, die de Franse laan uitstraalt, is heerlijk. Het nodigt uit om even lekker te gaan zitten, te luisteren naar de stilte en de wind die door de coniferen ruist. Dit is één van mijn favoriete plekjes. Aan het einde van deze laan staat er een gedicht op een boom gekerfd en daar wil ik mee afsluiten.

Bezoekers van dit bos

*Ik ben de warmte van je haard
In de koude nachten van de winter
De vriendelijke schaduw
Wanneer de zomer zon brandt
Ik ben de schoonheid van de lente
De kleuren van de herfst
Ik ben de deur van je woning
De plank van je tafel
De stoel waarop je rust
Ik ben het bed waarin je slaapt
Ik ben het hout van je wieg
En van je kist bij je dood
Luister naar mijn verzoek:
Respecteer mij, geniet van mij,
Houd mij in ere.*

18 januari 2016 IVN Coördinatorenvergadering om 20.00 uur in cultureel centrum 't Hoogthij in Steenwijkerwold

16 maart 2016 IVN Algemene Leden Vergadering om 20.00 uur , eveneens in 't Hoogthij in Steenwijkerwold.

De agenda's voor deze bijeenkomsten komen ruim van tevoren op onze website.

De KNNV afdeling als goed doel.

Omdat het innen van contributie door gebruik te maken van een incasso aan de leden van de vereniging geen mogelijkheid biedt tot het doen van een extra gift, wijst het bestuur u graag op de mogelijkheid van het doen van een donatie.

Sinds 2011 heeft de KNNV, afdeling De Noordwesthoek, de [ANBI-status](#). Met een donatie (schenking, gift) of legaat steunt u het werk van de afdeling op extra wijze. Anderzijds kan, onder voorwaarden, een donatie of legaat als aftrekpost worden opgevoerd bij de belastingaangifte. Zie voor de regelgeving: [belastingdienst/giften](#). Extra giften zijn welkom op bankrekening NL95INGB 0001027674 ten name van KNNV afdeling De Noordwesthoek.

Contributie-inning

De contributie van de leden en donateurs van de KNNV afdeling De Noordwesthoek, die een machtiging hebben afgegeven voor een incasso, zal rond 15 januari worden geïnd. Door de ledenvergadering 2015 is de contributie voor het verenigingsjaar 2016 vastgesteld. Voor de bedragen kunt u het verslag van de ledenvergadering (in deze Koppel opgenomen) raadplegen.

Jaarverslagen werkgroepen KNNV

In tegenstelling tot wat de leden van ons gewend zijn, is er voor gekozen om de verslagen van de werkgroepen, excursies en lezingen niet meer in Koppel op te nemen. Deze worden wel besproken op de ledenvergadering. Daartoe zullen de verslagen op de website van de afdeling worden geplaatst. Voor leden zonder internet is het

mogelijk het verslag van een of meer werkgroepen op te vragen bij de betreffende coördinator of bij de secretaris.

KNNV Algemene Ledenvergadering.

Hierbij nodigt het bestuur van de KNNV afdeling De Noordwesthoek haar leden uit voor het bijwonen van de Algemene ledenvergadering (ALV), te houden op **maandag 15 februari 2016** om 20.00 uur in gebouw de Klincke, Kerkstraat 16 te Steenwijk.

Agenda.

1. Opening
2. Verslag Algemene ledenvergadering (ALV) van 16 februari 2015.* Zie verderop in deze Koppel.
3. Jaarverslag 2015 van de Vereniging.* Zal op verzoek tijdens de vergadering worden uitgereikt.
4. Verslagen van de werkgroepen (zie de website van de afdeling).
5. Financieel verslag van de penningmeester.* De financiële stukken zullen tijdens de vergadering beschikbaar zijn en kunnen ook vanaf 14 dagen voor de vergadering bij de penningmeester worden opgevraagd.- rekening en verantwoording over het jaar 2015- verslag kascommissie over het jaar 2015- begroting 2016 * Bespreking discussiestuk over bezuinigingen en/of extra inkomsten. Dit stuk ligt voor de vergadering ter inzage. - vaststellen contributie 2017. * Het bestuur stelt voor de contributie met € 2,- te verhogen en doet het voorstel om met ingang van 2018 de contributie jaarlijks te laten stijgen met € 1,- per jaar tot een door de ledenvergadering te stellen maximum bijdrage.- benoeming kascommissie 2016.
6. Bestuursverkiezing* Er zijn in 2016 geen bestuursleden aftredend. Er is nog een vacature in het bestuur waarvoor kandidaten zich kunnen aanmelden.
7. Verslag (impressie) van de Vertegenwoordigende Vergadering van de KNNV in 2014.* afvaardiging naar de VV 2016 (afgevaardigde en plaatsvervangende afgevaardigde)* benoeming vertegenwoordiger van onze vereniging voor de beleidsraad van de KNNV.
8. Rondvraag.
9. Sluiting van het vergadergedeelte.

PAUZE.In de pauze biedt de Vereniging de aanwezige leden een kop koffie of thee aan.

Na de ledenvergadering zal de heer Harry Bouwman ons deelgenoot maken van zijn onderzoek naar de cultuurhistorie van het landgoed 'Heerlijkheid De Eese'.

Vanaf het ontstaan tot heden heeft het gebied verschillende ontwikkelingen doorgemaakt. Zo is aan het voorkomen van verschillende plantensoorten af te leiden, dat sommige delen van het landgoed permanent bebost zijn geweest. Lange tijd zijn delen van het landgoed in cultuur gebracht onder andere ten behoeve van akkerbouw en bosbouw (de naam Eese duidt op 'bijeengelegene bouwlanden'). De akkerbouw behoort nu tot het verleden en de bosbouw (houtoogst) staat steeds meer in het licht van natuurbeheer. Het is interessant te vernemen hoe het gebruik van het landgoed door de eeuwen heen heeft geleid tot de structuur van paden en percelen die we er nu (her)kennen.

Verslag van de Algemene Ledenvergadering van de KNNV afd. De Noordwesthoek op 16 februari 2015 in de Klincke te Steenwijk.

Aanwezig waren 27 leden.

1. Opening.

De voorzitter heet iedereen van harte welkom en deelt mede dat zich voor deze vergadering hebben afgemeld de leden Lienus Strijker, Jan van der Knokke, Theo van de Graaf, Jan Luit en Johan Hartemink.

Er zijn geen ingekomen stukken.

2. Verslag van de ledenvergadering van 17 februari 2014 (verslag opgenomen in de Koppel van januari 2015).

De vergadering keurt het verslag goed en stemt in met het gevoerde beleid van 2013. Martinus Scheeringa merkt op dat in het verslag van de kascommissie over 2013 een onjuist jaartal is opgenomen. De zin wordt als volgt aangepast: "De vergadering volgt de kascommissie in haar aanbeveling om bestuur en penningmeester te dechargeren over het in 2013 gevoerde financiële beleid".

Machiel de Vos geeft aan dat het gestelde in de laatste alinea van het verslag over de personele invulling van een PR-commissie niet door hem is gezegd. Deze alinea vervalt.

3. Jaarverslag van 2014.

Hierop heeft de vergadering geen opmerkingen zodat het verslag wordt goedgekeurd.

4. De verslagen van de werkgroepen.

De verslagen van de werkgroepen van 2014 zijn opgenomen in het eerste nummer van het Koppel van 2015. Naar aanleiding daarvan zijn aan de orde:

De Lezingen.

De voorzitter geeft namens Theo de Graaf aan dat gebleken is dat bij sommige lezingen de ruimte onvoldoende is en in die situatie de ventilatie te wensen overlaat. Om die reden zal in de toekomst bij een verwachte hoge opkomst mogelijk worden uitgeweken naar een andere, grotere zaal.

De werkgroep Wolterholten.

De voorzitter bedankt Ernst Kleis en Rene Bons voor de onderhoudsklus van het afgelopen jaar.

De voorzitter deelt mee dat in het overleg met de gemeente afgelopen voorjaar is afgesproken om het maaiwerk van de heemtuin eenmalig uit te voeren de vijver ook eenmalig op te schonen. De plantenwerkgroep maakt daar nadere afspraken over. De gemeente doet het voorstel dat wellicht tijdelijke hulp voor het onderhoud kan worden gevonden bij de vrijwilligers vacaturebank. Ernst Kleis deelt aanvullend mee dat de meidoornhaag het afgelopen jaar is gesnoeid.

De Geologiewerkgroep.

De geologiewerkgroep heeft geen opmerkingen of vragen.

De Vogelwerkgroep.

De vogelwerkgroep heeft een vacature met het vertrek van Thijs als coördinator van de groep. Het is Thijs nog niet gelukt een opvolger te vinden met ingang van het seizoen 2015-2016.

De Plantenwerkgroep.

Geen opmerkingen

De vlinderwerkgroep.

Machiel de Vos merkt op dat het onderzoek naar het voorkomen van de Keizersmantel bij Havelte het afgelopen jaar niets heeft opgeleverd. In het oosten en zuiden van Nederland schijnen enkele populaties aanwezig te zijn, van waaruit wellicht weer vestiging in onze omgeving plaats kan vinden.

Over de verslagen van de weidevogelbescherming, NMPS en excursies zijn geen vragen gesteld of opmerkingen gemaakt.

Machiel de Vos benadrukt nog eens de rol van de werkgroepen binnen onze vereniging. Daar worden ervaringen uitgewisseld en inventarisaties besproken. Zij zijn het hart van de vereniging. Overdracht van kennis vindt ook bij lezingen en excursies plaats.

5. Het financieel verslag en de begroting 2015.

Machiel de Vos merkt op dat hij graag een samenvatting van alle resultaten ziet waaruit trends zijn af te lezen voor het te voeren toekomstig financieel beleid. Hij stelt dat het niet nodig is om alle details tijdens deze vergadering te bespreken, omdat de kascommissie zich daar al over gebogen heeft.

Machiel stelt dat op dit moment jaarlijks ongeveer € 1200,- wordt ingeleverd. Dit kan zo niet doorgaan. De penningmeester wordt overigens gecompimenteerd met de gezonde financiële situatie van de vereniging.

De penningmeester spreekt haar dank uit en stelt dat een verhoging van de contributie op termijn onontkoombaar is. Dit punt zal worden besproken bij de vaststelling van de contributie voor 2016.

Martinus Scheeringa merkt verder op dat de ledenvergadering van februari 2014 akkoord is gegaan met een begrotingspost van € 3000,- voor het vieren van het 60-jarig jubileum van de vereniging. In de vergelijking van de begrotingen voor 2014 en 2015 is dat € 2300,- geworden. Hij stelt dat een eenmaal goedgekeurde begroting niet gewijzigd kan worden. Dat het bestuur later heeft besloten om daarvoor minder geld ter beschikking te stellen, doet daar niets aan af.

Verslag van de kascommissie 2014.

De kascommissie, bestaande uit de heren Dick van Marle en Thijs Krösschell, heeft de kas gecontroleerd en heeft geen onregelmatigheden of afwijkingen aangetroffen en de financiële administratie in orde bevonden. Het verslag van de kascommissie wordt door Dick van Marle voorgelezen.

De commissie heeft:

- goedgekeuring gegeven aan de administratie van de penningmeester;
- de inkomsten en uitgaven vergeleken met de begroting;
- geconstateerd dat de banksaldi overeenkomen met het resultaat in de boeken van de penningmeester aan het begin en aan het einde van het jaar;
- de geconstateerde verschillen tussen de begroting en inkomsten en uitgaven vallen binnen de bevoegdheid van de penningmeester.

De kascommissie sprak haar waardering uit voor de keurig verzorgde administratie van de penningmeester.

De vergadering volgt de kascommissie in haar aanbeveling om de penningmeester en het bestuur te dechargeren voor het in 2014 gevoerde financiële beleid.

Benoeming kascommissie.

Voor de kascommissie voor 2015 stellen zich tijdens de vergadering geen kandidaten beschikbaar.

Het bestuur zal op andere wijze, in afwijking van de statuten, proberen in deze vacatures te voorzien..

Begroting 2015.

Deze is door de vergadering goedgekeurd en zal worden opgenomen in de Koppel.

Vaststelling contributie 2016.

Door het bestuur is aan de vergadering voorgesteld om de contributie voor 2016 niet te verhogen met als reden dat de vereniging nog over reserves beschikt. Eerder werd al opgemerkt dat het jaarlijks interen op de reserves met een fors bedrag niet wenselijk is. Een (bepaalde) contributieverhoging zal onvoldoende middelen opleveren voor gezonde begrotingen in de toekomst.

Vanwege het dreigend tekort voor de toekomstige jaren worden er vanuit de vergadering verschillende voorstellen gedaan om dit tekort op te vangen. De volgende mogelijkheden worden genoemd. Thijs Krössschell stelt dat de Koppel de grootste uitgavenpost is en dat gekeken moet worden wat hieraan verbeterd kan worden. Bijvoorbeeld de uitgave digitaal aanleveren, meer advertentie-inkomsten verwerven, meer subsidiepotjes aanboren.

Ook wordt een bijdrage door deelnemers aan de lezingen en excursies genoemd.

Duidelijk is dat het bestuur zich hier de komende tijd over moet bezinnen.

De vergadering is van mening dat, in afwijking van het voorstel van het bestuur, de contributie met ingang van het verenigingsjaar 2016 verhoogd moet worden en gaat akkoord met het voorstel de contributie te verhogen naar € 32,50 per jaar voor KNNV-leden, € 17,50 voor KNNV-huisgenootleden en voor de afdelingsleden van de Noordwesthoek naar € 15,- per jaar. Het minimum bedrag voor donateurs blijft ongewijzigd en bedraagt ook € 15,- per jaar.

6. Bestuursverkiezing.

Aftredend zijn Emile de Leeuw en Sicco Hoekstra. Emile stelt zich beschikbaar voor een nieuwe termijn. Sicco niet. Het bestuur heeft Thijs Krössschell bereid gevonden om het secretariaat van Sicco over te nemen. Met het voorstel om Thijs in het bestuur te benoemen stemt de vergadering in.

7. Afvaardiging voor de Vertegenwoordigende Vergadering (VV) en de Beleidsraad.

Het bestuur stelt voor dat Annette Bos en Tilly Berkenbosch namens onze vereniging de Vertegenwoordigende Vergadering bijwonen. De voorzitter benadrukt dat ieder lid van de vereniging deze vergadering kan bijwonen.

Ton Bode zal als voorzitter de vergaderingen van de Beleidsraad bijwonen.

8. Benoeming ereleden.

Het bestuur wil iedereen bedanken die zich op de een of andere manier heeft ingezet voor onze vereniging. Soms echter is dat niet genoeg en wil het bestuur aandacht schenken aan mensen die zich op een bijzondere manier hebben ingezet voor onze vereniging. Dat zijn nu Ernst en Geertje Kleis voor hun jarenlange zorg voor het onderhoud van het geologisch monument Wolterholten. Dit onderhoud is een hele klus en de belangeloze bijdrage van het echtpaar Kleis gedurende al die jaren is reden voor het bestuur om hen het erelidmaatschap aan te bieden. Ook Machiel de Vos, oprichter van de vereniging wordt voorgedragen voor het erelidmaatschap voor zijn niet aflatende belangstelling voor het werk van de vereniging en zijn bijdrage aan onder andere enkele werkgroepen. Het initiatief om maatregelen te nemen voor het behoud van de populatie keizersmantels bij Havelte werd door hem genomen. De vergadering steunt het voorstel van het bestuur om deze drie leden tot erelid van de afdeling te benoemen.

9. Rondvraag.

Er waren geen vragen.

10. Sluiting van de vergadering door de voorzitter.

Na de pauze een voordracht met als titel "Natuur aan Huis"

Hans Peeters, redacteur van het blad "Vogels" van Vogelbescherming presenteerde het programma "Natuur aan huis". Een programma waaraan de KNNV al een paar jaar meewerkt en wat ook wekelijks aan de orde komt in het zondagochtendprogramma 'Vroege Vogels'. Hans liet daarin zien wat er mogelijk is om bij je huis op eenvoudige manier dingen kunt doen die bijdragen aan het versterken van de natuurwaarden in je omgeving. Niet alleen vogels, maar ook zoogdieren, amfibieën, reptielen en insecten kregen aandacht. Een van de meest opvallende dingen was dat gemeenten steeds vaker een stuk 'groen' afstoten naar buurtbewoners die collectief hier iets van proberen te maken.

NIET MEER ZOEKEN!	
DRUKKERIJ HOVENS GRÉVE B.V.	
	<i>levert al meer dan 145 jaar alle soorten drukwerk. Ook voor fotocopieën en digitaal printen kunt u er terecht.</i>
ONNASTRAAAT 11-13 8331 HL STEENWIJK E-MAIL: INFO@HOVENSGREVE.NL	TELEFOON (0521) 52 26 00 TELEFAX (0521) 52 27 00 INTERNET: WWW.HOVENSGREVE.NL
	 <i>Het predicaat "Hofleverancier" garandeert u kwaliteit.</i>

Watervogeltellingen

Al sinds jaar en dag worden er watervogeltellingen uitgevoerd. Deels gebeurt dat door beroepskrachten, maar voor het belangrijkste deel tellen vrijwilligers in waterrijke gebieden de soorten en aantallen. Het doel van deze tellingen is om de ontwikkeling in de winterpopulaties van onder andere zwanen, ganzen en eenden te volgen. De tellingen worden van september tot en met april gehouden op of rond de zaterdag, die het dichtst bij de 15e van de maand ligt. Ook in onze omgeving wordt geteld. Natuurmonumenten (NM) is nu voor haar gebied De Wieden nog op zoek naar enkele vrijwillige tellers. De vogelaar die zin heeft om deze monitoring op te pakken, kan zich in verbinding stellen met Ronald Messemaker van NM via r.messemaker@natuurmonumenten.nl.

Vleermuisonderzoek

Er bestaan plannen om in de Kop van Overijssel meer aandacht te besteden aan het voorkomen en de ecologie van vleermuizen. In het verleden zijn er al onderzoeken uitgevoerd. Deze droegen een eenmalig karakter. Om populaties van vleermuizen beter te kunnen volgen, is er het plan om bijvoorbeeld kraamkolonieplaatsen jaarlijks te gaan volgen. Zo is de Kop van Overijssel een kerngebied voor de meervleermuis, een strikt beschermde soort. In onze omgeving kunnen we nog zeker zeven andere soorten vinden, die of in gebouwen (gewone dwergvleermuis, laatvlieger) of in bomen (watervleermuis) hun kraamkolonies vestigen. Wie interesse heeft in vleermuisonderzoek en graag mee wil werken aan de inventarisatie kan contact opnemen met Johann Prescher, e-mail: prescher86@gmail.com.

Wat doet IVN-landelijk zoal?

door **Adrie-Janne**

Als lid van het IVN weet ik, dat er een deel van de contributie afgeleverd wordt aan het landelijk IVN. Ik vroeg me af, wat we daar nou precies aan hebben en heb mijn licht even opgestoken bij onze voorzitter.

Hier wat voorbeelden:

- * Het volgen van een Natuurcursus, te denken aan opa en oma en de Scharr-relkids.
- * De landelijk georganiseerde Slootjesdagen, met 100 buttons voor de kids.
- * Het vragen van advies, bijvoorbeeld of een excursie wel of niet betaald moet worden.
- * Zorgen voor naamsbekendheid en draagvlak.
- * We ontvangen vier keer per jaar het blad "Mens en Natuur",
- * Deelnemen aan de landelijke IVN-ledendag, het komende jaar vindt die plaats in Leiden, op 16 april.
- * Gratis entree bij de film "De Wildernis".
- * En niet te vergeten het IVN Zomerkamp.

Dat waren zo maar wat voorbeelden. Nou, mijn geheugen is weer opgefrist! Bedankt Rian.

De moeite waard

door **Lute Nederhoed**

Heb je weleens een koe, een hond of een olifant van binnen gezien? Dat kan. Natuurmuseum Fryslân in Leeuwarden heeft daar een geweldige tentoonstelling over onder de naam "Animal inside out". Je kunt dan zien hoe de hele bloedsomloop haar weg volgt door het lichaam, inclusief de haarvaten. Lijkt het je wat, wacht dan niet te lang. De tentoonstelling duurt tot 3 januari 2016! Kijk nog even op internet:

www.hetnatuurmuseum.nl

Zwartbekgrondel bedreigt inheemse vis persbericht

door **Els Heibrink**

Een aantal vissoorten dreigt voorgoed uit de wateren te verdwijnen. Dit komt door de agressieve Zwartbekgrondel uit Oost-Europa. De vis komt in de IJssel voor, heeft zich volgens Waterschap Reest en Wieden al gevestigd in de Weerribben en staat op het punt Drenthe binnen te zwemmen en te veroveren. “Het is een mond met een visje eraan”, zegt Matthijs Jansen, adviseur ecologie van het waterschap. De tien centimeter lange bodemvis vreet alles op wat er bij hem in de buurt komt. Bovendien plant hij zichzelf snel voort. Het Waterschap kan weinig tegen de opkomst van deze vis doen. “Vroeg of laat zwemt hij door de vispassages. Na verloop van jaren zal er een ecologisch evenwicht ontstaan, waar deze vis deel van uit maakt. Soorten als de rivierdonderpad zullen het onderspit delven.” In 2004 is de vis voor het eerst in Nederland gesignaleerd. De exoot is naar Nederland gekomen door onder andere het Main-Donaukanaal, dat de westelijke Europese wateren met de oostelijke verbindt. Ook komt hij mee met het ballastwater van schepen.

De nieuwe IVN-stand in het SBB-Buitencentrum in Ossenzijl.

door **Henk Mulder**

De nieuwe IVN-stand heeft het eerste zomerseizoen achter de rug. Het thema: “Vier karakteristieke dieren in de Weerribben: de otter, de aalscholver, de ringslang en de bunzing”. Er lag een map met verhalen over elk van de soorten. Op het grote beeldscherm konden over elk van deze soorten verschillende filmpjes worden bekeken. Van de aalscholver, de bunzing en de ringslang stond een opgezet exemplaar op de tafel, in bruikleen van Staatsbosbeheer.

Het nieuwe thema voor de IVN-stand wordt: “Winter- en voorjaarsvogels.” Voor de inrichting wordt advies gevraagd aan de Vogelgroep. Verder zal de gebruikersvriendelijkheid van het beeldscherm worden verbeterd. Daarvoor wordt specialistische hulp gezocht. Die hulpvraag is voorgelegd aan de Junior Rangers van ons Nationaal Park en aan de stageafdelingen van de Hogeschool Windesheim in Zwolle en De Noordelijke Hogeschool in Leeuwarden.

Meer weten of zin om mee te werken aan de nieuwe IVN-stand ? Bel of mail Henk Mulder, 0561 477574 / henkmulder525@gmail.com

Terugblik

Jeugdnatuur-club De Weerribben houdt bomenmiddag op de Woldberg.

door **Els Heibrink**

Op woensdagmiddag 4 november verzamelden de kinderen van de Jeugdnatuurclub zich op de Woldberg. Daar gingen zij deze middag aan de slag met het onderwerp bomen. Door middel van een renspel leerden ze de eerste wetenswaardigheden over een boom. Vragen als: kan een boom zichzelf voeden of kan een boom een soort pomp hebben, gaven de kinderen inzicht in het leven van de boom. Hierna gingen ze aan de slag met het uitbeelden van een boom. Twee kinderen stonden stevig in het midden, de kern van de boom. Daaronder zaten twee kinderen als penwortel op de grond. Naast deze

penwortels lagen drie kinderen met lang haar. Zij fungeerden als de zijwortels met uiteindelijk de haarwortels. Daarna werd de stam verder opgebouwd met de sapstromen naar boven naar de bladeren en de voedingsstoffen door de buitenste ring van de boom weer terug naar de wortels. Om de kern heen kwam een aantal kinderen stevig te staan als een harde schors, waar zelfs de gehoornde 'insecteneter' niet doorheen kon komen. Zo beeldden we samen een stevige en gezonde boom uit. Boven op de Woldberg zijn we aan de slag gegaan met onze zintuigen. De kinderen mochten tweetallen maken, waarna ze om beurten met een blinddoek om op zoek gingen naar een boom. Door te voelen, ruiken en te horen, probeerden ze zoveel te onthouden van een willekeurige boom in het bos, dat ze deze later weer terug konden vinden. Het was spannend zo 'blind' rond te lopen, maar wel erg leuk. Tot slot hebben we tijdens de wandeling door het bos allerlei mooie dingen verzameld. Daar zijn kunstwerken van gemaakt, waar een fotoreportage van terug te vinden is op de facebook pagina van Jeugdnatuurclub De Weerribben.

Over het Hek Lute Nederhoed

Op zaterdag 5 september deed IVN Noordwest Overijssel mee aan de Plattelandsdag "Over het Hek", een open dag op vele boerderijen en andere meestal agrarisch gerichte ondernemingen in de Gemeente Steenwijkerland. Wij hadden voor onze kraam een prachtige plek gekregen bij de familie Slot

aan de Barsbeek in Sint Jansklooster. Voor de kinderen hadden wij als thema "Waterbeestjes" en voor de volwassenen, naast algemene informatie over het doen en laten van het IVN, een presentatie over vogels door onze Vogelwerkgroep.

Het weer was niet al te best, maar ondanks dat hadden we veel enthousiaste kinderen die allemaal verbaasd waren over de hoeveelheid "leven" die ze met hun netje hadden verzameld en in een teiltje omkieperden. Het waren niet alleen de kinderen die dat leuk vonden! We hebben alle bezoekers niet geteld, maar aan de hand van de meegenomen en overgehouden buttons die de kinderen na hun geslaagde waterbeestjesexpeditie kregen, lag het aantal zeker op 40 (niet elk kind heeft er een gekregen

omdat ze meteen doorliepen). Tellen we daar de ouders of begeleiders en "toevallige passanten" bij, dan komen we op een in onze ogen goed bezoekersaantal. Alles met elkaar een zeer geslaagde dag.

Op deze plaats een oprecht dankjewel voor de medewerking van Els, Adrie-Janne, Laura, Liesbeth, Ymkje, Piet Hein en Maarten en niet te vergeten de familie Slot voor het openstellen van hun leefgebied.

Het ligt in de bedoeling volgend jaar weer mee te doen.

Verslag excursie diersporen

Theo de Graaf

Op 3 oktober gingen we met elf deelnemers op zoek naar diersporen onder leiding van Jeroen Kloppenburg, die twee weken eerder een lezing had gegeven over hetzelfde onderwerp. We volgden de oranje wandelroute, die begint bij de Vlodderbrug. Jeroen was nog maar nauwelijks uit de auto gestapt of hij liep al naar de vlonder naast de bottenhelling en vond daar meteen spraints (poep) van een otter. Dat was een mooie binnenkomer. Even verderop op het fietspad naast de Vloddervaart vonden we zwarte poep vol kersepitten van

de Amerikaanse vogelkers. De drol was te dik om van een marter te kunnen zijn. De enige mogelijkheid die toen overbleef was een vos, die zich te goed had gedaan aan kersen. Weer wat verder vonden we een groot en diep gat in de berm. In het gat kwamen enkele gangen uit, gangen van aardmuizen en ook lag er iets, dat leek op de resten van een muizennest. Vermoedelijk had hier een vos graafwerk verricht, op zoek naar lekkere hapjes in de vorm van aardmuizen. Of hij ook succesvol was geweest, kon niet achterhaald worden. Natte afdrucken van hondenpoten leverden weer een heel ander verhaal. Hoe had de hond gelopen, stapvoets, in draf of in galop? Telkens stonden er vier afdrucken naast elkaar met tussenruimten van ongeveer 25 cm, dus vier achter elkaar dan even niets en dan weer vier achter elkaar. De conclusie was, dat hier een hond in galop langsgesproken moest zijn. Bij het sluisje zagen we geen sporen van de otter, maar wel de pootafdruk van een vos en meerdere loopsporen van een ree. Voor het sluisje gingen we rechtsaf over een moerassig pad langs een brede sloot. Opvallend waren de webben van de grote oeverspin tussen de bladeren van krabbescheer. De spinnen zelf waren niet meer te vinden. Bij de sloot langs de Woldlakeweg vonden we opnieuw spraints van een otter. Jeroen liet ons er aan ruiken. Het rook naar vis. In het Woldlakebos vonden we een plek waar een reebok zijn territorium had gemarkeerd door met zijn gewei een boompje op enkele decimeters boven de grond te ontschorsen. Hierna heeft hij een geurstof uit de voorhoofdklieren op die plek gesmeerd. Tegelijk krabt de bok met zijn voorpoten aan de voet van de boom en stamp met zijn achterhoeven. Zo is een

blad 20

ondiepe kuil rond het boompje ontstaan. Prachtig om dit eens goed te zien. Behalve sporen zagen we ook af en toe dieren, maar geen zoogdieren. Heel leuk was de sprinkhaan met rode dijen, een moerssprinkhaan, zeldzaam in Nederland, maar niet in de Weerribben. de vogelaars kwamen ook aan hun trekken. Een waterral liet zijn gegil als van een speenvarken horen vanuit het struweel van riet en wilgen. Vanaf de dijk, rond het nieuwe natuurgebied zagen we een doodaars duiken en een bruine kiekendief in zoekvlucht langsvliegen. Al bijna weer terug bij de auto's, hoorden we een baardmanneletje, dat we even later zagen wegvliegen. Met de pootafdruk van een haas eindigden we deze excursie. De weersomstandigheden hadden niet beter kunnen zijn: de zon scheen de hele tijd, er was nauwelijks wind en de temperatuur was zeer aangenaam.

Verslag vogelexcursie Lauwersmeer **Theo van de Graaf**

Er liggen drie mensen boven op de pier bij de havenuitgang van Lauwersoog. Ze hebben camera's met grote telelenzen in de hand. Vlak achter hen staat een halve kring van mensen, de blik op één punt gericht. Een boot met wadlopers verlaat de haven, maar daar is nauwelijks belangstelling voor. Het wad strekt zich voor ons uit met aan de overkant de contouren van Schiermonnikoog. Niemand lijkt er aandacht voor te hebben. Alle ogen, alle verrekijkers, alle lenzen zijn gericht op een klein vogeltje dat op een afstand van drie meter rondschuifelt over de stenen, zich schijnbaar niet bewust van alle aan-

Koppel januari 2016

dacht. Argeloos pikt het zijn voedsel op, zonder angst voor al die hoog oprijzende mensen. Het vogeltje is niet groter dan een mus. Bovenop is het geelbruin van kleur, de onderzijde is wit. Over de rug lopen wat donkere strepen, de vleugels vertonen witte dwarsstrepen. Het is

een vrouwtje sneeuwgorz, de enige sneeuwgorz die we te zien krijgen. Misschien is zij deze zomer uit het ei gekropen ergens in Lapland en nu hierheen gevlogen om te overwinteren. Misschien zijn wij de eerste mensen die zij ziet. We boezemen geen angst in, gelukkig niet. Ik loop weer naar de auto en kijk terug naar het groepje mensen bij de sneeuwgorz in de verte. Vóór mij, op de verdorpe resten van de lage begroeiing, landt een tapuit op een meter of tien van mij vandaan. Wat een verschil met de sneeuwgorz die bijna met de buik over de grond schuifelt. De tapuit staat hoog op de poten en fier rechtop en hij is zeer beweeglijk. Hij pikt insecten van de plantenresten en maakt af en toe een sprongetje om een insect uit de lucht te plukken. Door de verrekijker kan ik hem prima bekijken met de zon in de rug. Ik blijf doodstil staan en hij komt steeds dichterbij tot hij mij ge-

naderd is tot op enkele meters. Het is een mannetje in herfstkleed en wat is hij mooi. Zijn kop is versierd met een zwarte oogstreep en daarboven een witte wenkbrauwstreep. De borst is geelachtig beige. En ik zie iets wat mij eerder nooit opgevallen was. De schouder is zwart, maar dooraderd met witte lijntjes. Het is alsof hij daar een sieraad, een broche, draagt. Voor mij is hij in dit herfstkleed nog mooier dan in broedkleed. We zijn in de vroege ochtend van 10 oktober met 14 mensen uit Steenwijk vertrokken en hebben al zoveel gezien voor we 's middags in Lauwersoog aankomen. Bij De Pomp zagen we brilduiker, ijsvogel, dodaars, grote zilverreiger en bruine kiekendief, bij het Jaap Deensgat een slechtvalk en vanuit de kijkhut waren tientallen watersnippen te zien, grotendeels weggedoken in het gras achter de rietrand. Na Lauwersoog moest het feest van Ezumakeeg nog beginnen. Wat een vogels en wat een aantallen, te veel om op te noemen. Een kleine selectie: kluut, pijlstaart, kievit, goudplevier, kemphaan, bergeend, bonte strandlopers (honderden), kleine strandlopers (enkele), bontbekplevieren. Sommige gelukkigen zagen een krombekstrandloper, anderen noemden de Temmincks strandloper en de zilverplevier. Deze drie soorten en de ijsvogel zijn mij ontgaan, maar desondanks telde mijn lijstje 54 soorten, niet gek voor een herfstdag. Albert, bedankt voor deze in alle opzichten mooie dag.

De paden op, de lanen in

(een herinnering aan de IVN Iedendag 2015) met foto's van Els Heibrink

Adrie - Janne

Het IVN heeft op 3 oktober haar jaarlijkse ledendag gehouden. Deze keer is de keuze van de locatie "grensoverschrijdend". De techniek zorgt ervoor dat we binnen de verwachte tijd op de plek van bestemming aankomen. Die plek is deze keer bij Mies de Roode, een unieke persoonlijkheid (ik citeer de uitnodiging). Mies woont in de achtertuin van parklandschap Oranjewoud in Friesland. Zo gek nog niet. Iets over het ontstaan: welgestelde dames zagen het vroeger als een vorm van tijdverdrijf om in land en landgoederen te investeren. Het was toen niet zo gewoon, dat dames ook een baan hadden. Zo verging het ook prinses Albertine Agnes, weduwe van de Friese Stadhouder Willem Frederik. Zij deed dat in 1676 met het doel om een Koninklijke buitenplaats te creëren. Er kwam een paleis met aangelegde tuinen in Engelse landschapsstijl. De paden zijn allemaal recht, want er was een bepaalde angst voor de invloed van de natuur. Later is het in verval geraakt en er is nog veel meer gebeurd, maar nu is het een prachtig park met mooie doorkijkjes en waterpartijen, en meerdere landhuizen.

Rian staat op de uitkijk, geflankeerd door een wollige hond, genaamd Saar, en een bolle poes, die luistert naar de naam Kees. Het is een gezellig weerzien zo met elkaar. De koffie geurt en het uitbundige gebak roept. Als we allemaal een plekje hebben, legt Rian uit, wat de bedoeling is, waarna Mies aangeeft, dat we om elf uur gaan wandelen en dan ook echt gaan! Met 26 mensen trekken we er op uit. We stoppen als eerste bij een eik, die er niet zo geweldig uitziet. Blijkt, dat het komt door de verlaging van het waterpeil in deze omgeving. Maar dat armetierige heeft een doel. 10 Procent van het dode hout blijft

blad 22

staan. Daar zijn veel diersoorten heel blij mee. Dat holletje daar, wordt bijvoorbeeld bewoond door een boomarter. Onder het dennenbos groeien jonge dennen, hulst en bramen. Jonge loofboompjes zijn in de minderheid. Daar is meer licht voor nodig. We lopen onder reusachtige Sequoiabomen door. Deze soort is vroeger voor het eerst geïmporteerd door Willem de Derde, bij paleistuin het Loo.

We komen bij de Douglasspar, waar Piet Hein een verhaaltje bij vertelt. Het gaat als volgt: "Er was eens een enorme bosbrand. Alle dieren vluchtten zo snel mogelijk weg, alleen de muisjes: die konden niet zo vlug lopen, roetsten de hoge sparren in en verstopten zich in de kegels. Kijk maar eens goed, dan zie je hun staartjes nog tussen de schubben uit steken!" We komen bij een heel grote beuk. Een aantal leden geeft elkaar de hand en zo lopen ze om de boom heen om de dikte te meten. We komen uit op 5 meter! Nu met de neuzen naar de grond: paddenstoelen! Steeds horen we

Koppel januari 2016

de stem van Mies: "Kijk! En wat zie je?"
Ja, wat zagen we? Mies weet van wanten. Zonder probleem komen de weetjes en watjes uit haar mond. En wij? Onze monden dwalen soms af naar andere onderwerpen of blijven alleen maar open staan van verbazing! Andere monden geven aanvullingen. Want de natuur is voor geen gat te vangen! Er komen namen van paddenstoelen voorbij, die me doen fronsen! Wat een rare namen: schaapje, oliebolzwam, kaneelzwam, fopzwam! zwavelkopjes, blauwe russula, en een geel-witte, aangevreten door slak of pissebed, kastanjeboleet, rodekoolzwam, witte kluijeszwam, eikebladzwam, melkzwam (bij kneuzing komt er witte vloeistof uit). Gefopt door Mies? Thuisgekomen, toch maar even dat oude boekje van wijlen mijn lieve

vader opengeslagen. De briefjes en de vouwen van vroeger er nog in... Wat een rare namen: schaapje, oliebolzwam, kaneelzwam, fopzwam! Ik heb niet alles kunnen volgen, want de eersten en de laatsten liepen een aardig eind uit elkaar. Niet erg, anders wordt het verhaal veeel te lang. Een paar weetjes: alles in de natuur is rond, want dan is het veel sterker. Kroos groeit altijd in brak water en in de toekomst wil men uit kroos diervoeder maken. IJsvogeltjes voeren in een donker holletje? Wie heeft er nu wel en wie niet wat gehad? Nou, de kleintjes schuiven gewoon een plekje op! Muisjesmos is geen echt mos! (wel gefopt). Hulst is de waardplant van de hulstdekselzwam, ook wel Trochila illicina genaamd. De kleine zwammetjes breken door de afgevallen hulstblaadjes

heen en scheiden een zwarte vloeistof af, die vroeger gebruikt werd bij babys tegen rode biljetjes. O ja, er scharrelt ook nog een klein ringslangetje op het pad rond. Iets verder op ligt een platte uitvoering. Het rechte rondje zit erop. Het papier van Mies met de honderd soorten is vol geschreven. Binnen hebben een paar lieve dames groentesoep gemaakt en de tafel gedekt met lekkere verse broodjes met roomboter en beleg. De koffiepote is weer gevuld en de mandarijnen en de appels geven een gezonde draai aan de lunch. We hebben wel wat mensen gemist, maar er waren ook nieuwe leden bij! Welkom! Ik kan alleen nog tegen de thuisblijvers zeggen: jammer, dat je dit hebt gemist!

Excursieverslag geologiewerkgroep naar Montferland

Wim Brussee

Zaterdag 7 november gingen tien leden van de werkgroep Geologie op pad naar enkele fraaie bezienswaardigheden in Montferland.

Eerst deed de groep Doetinchem aan waar we voor een koffiepauze (met zelfgebakken appeltaart) waren uitgenodigd bij Giny en Jan Drent thuis.

Laatstgenoemde zou de hele dag onze excursieleider zijn.

De groep ging allereerst naar het voormalige fabriekscomplex van DRU in Ulft. Het familiebedrijf "Diepenbroek en Reigers te Ulft" ontstond op deze plek omdat bij Ulft ijzeroer gevonden werd. In de loop der jaren produceerde het bedrijf onder andere pannen, kachels en badkuipen. Vandaag de dag is het industriepark omgevormd tot een cultureel

centrum met daarin onder andere een ijzermuseum. Hierin en over de rest van het voormalige fabrieksterrein zijn we rondgeleid. Ook zagen we een promotiefilm van de fabriek uit 1948.

Het tweede onderdeel van de dag was een bezichtiging van de torenmolen van Zeddam. Deze molen werd al genoemd in 1451 en behoort daarmee tot de oudste gemetselde molens van West-Europa. We kregen de gelegenheid de molen te bekijken tot in de bovenste verdieping ervan en genoten van het uitzicht.

Hierna gingen we naar de naast de torenmolen gelegen rosmolen. Deze molen (waarin nog eenmaal per jaar een paard enkele uren zijn rondjes mag lopen) had onze speciale belangstelling, omdat hierin een deel van de stenenverzameling van dr. Hoogland, een vroegere dierenarts te Zeddam, permanent tentoongesteld is. Behalve vele (zwerf-)stenen, waarvan de meeste in de vorige eeuw in Montferland gevonden waren, lag hier ook een zogenoemd fulguriet. Fulgurieten zijn grillig gevormde holle 'buizen' die ontstaan wanneer zandkorrels na een blikseminslag aan elkaar klinken door het smelten van de bodem.

Het volgende onderdeel van de dag verving een bezoek aan kasteel Huis

Bergh. In de kelder van dit kasteel is namelijk een grote verzameling stenen tentoongesteld uit de collectie van de heer Van Heek, de voormalige bewoner van het kasteel. Maar, naar vlak voor de excursie bleek, deze was niet op 7 november te bezichtigen.

Er was echter voor een voortreffelijk alternatief gezorgd, een bezoek aan het Museum "Oer" van de gebroeders Jaap en Jan Böhmer in Uft (Schoolstraat 7, www.expo-oer.nl). Welk een 'alternatief' bleek dit te zijn! Zelfs de deelnemers aan deze dag, die in geologisch opzicht toch 'gepakt en gemazeld' genoemd kunnen worden, konden niet uit over de enorme collectie aan stenen, fossielen, vuurstenen voorwerpen en andere attributen uit diverse episoden, die hier te zien waren. We kregen een rondleiding door het hele huis en het was maar goed dat degene die rondleidde daarbij

het tempo erin hield, want anders waren we veel te lang in dit museum gebleven. Want, voor het donker werd, wilden we toch nog even de buitenkant en de omgeving van Huis Bergh bekijken, waarna koers gezet werd naar de hoogste motteheuvel van Nederland (67 meter) waarop hotel 'Montferland' gelegen is. Een motte is een aarden heuvel die kunstmatig is aangelegd, in dit geval op een van de hoogste plekken van Montferland. In de Middeleeuwen stond hier een houten kasteel op. Bovenop de motte genoten we van het herfstuitzicht. We besloten de dag passend met een kopje thee en een stukje taart in het restaurant van hotel 'Montferland', waarbij we Jan Drent bedankten voor het organiseren van deze geslaagde dag.

Activiteiten IVN en KNNV kwartaal 1 2016

Zaterdag 23 januari: Excursie IJsseldelta

De vogelwerkgroep organiseert een excursie in de IJsseldelta. Deze excursie sluit aan bij de lezing van 18 januari (maar je kunt ook mee als je niet naar de lezing bent geweest). De invulling van de excursie is bij ter perse gaand nog niet bekend maar wordt binnenkort op de website van De Noordwesthoek geplaatst. We vertrekken om 9:00 uur bij de parkeerplaats aan de noordzijde van het station in Steenwijk. Meer informatie: Thijs Krösschell, telefoon 0521 795081.

Zaterdag 6 februari - Vogelexcursie Gaasterland (dagexcursie)

We zullen tijdens deze auto excursie naar Gaasterland en rondom het IJsselmeer niet alleen ganzen tegenkomen, maar ook veel andere wintergasten, zoals verschillende eendensoorten en goudplevieren. Vanuit het buitencentrum te Ossenzijl rijden we richting Kuinre, om via de Hopweg naar Lemmer te rijden waar we een kijkje nemen in de haven. Vervolgens gaan we via de Leien, Oldemirdum, Stavoren en Warns naar de Workumer buitenwaard. Op onze route liggen enkele vogelkijkhutten, die de moeite waard zijn om te bezoeken. Onderweg doen we een nieuw uitkijkpunt aan, waar we al eens een zeearend hebben gespot!

De excursie beslaat de hele dag, een lunchpakket is daarom aan te bevelen evenals warme kleding, laarzen en een verrekijker.

We vertrekken vanaf de parkeerplaats aan de Eesveense kant van station Steenwijk om 8.30 uur en vanuit de parkeerplaats van SBB te Ossenzijl om 9.00 uur.

Voor meer informatie: Albert Steenbergen, telefoon 0521 513547/ 06 20934308

Zaterdag 13 februari - Winterkenmerken in park Rams Woerthe

Op deze zaterdagochtend wordt tijdens een excursie aandacht besteed aan de winterkenmerken van bomen.

Voor die winterkenmerken en de herkenning van bomen en struiken ben je vaak aangewezen op de knopvorm en de stand hiervan. Er zal gewezen worden op de diverse knoppen zoals blad-, bloem- en gemengde knoppen, maar ook op bijvoorbeeld slapende knoppen.

Het blijft interessant dat in het klein al een scheut/tak in een knop aanwezig en te herkennen is.

Verder zal eveneens aandacht worden besteed aan bladhoudende bomen en struiken, maar uiteraard komen er allerlei andere natuurlijke zaken aan de orde die zullen worden benoemd.

Het belooft een gezellige, interessante en leerzame excursie te worden en je zult merken dat er ook in de winter nog van alles te zien en te beleven valt in de natuur. Omdat in het Park Rams Woerthe veel verschillende bomen en struiken te vinden zijn, wordt hier de excursie gehouden.

De start is vanaf de hoofdingang van het park (bij hek met naam Rams Woerthe) om 10.00 uur en de wandeling zal tot ongeveer 12.00 uur duren. Trek warme kleding aan en ga gezellig mee op pad.

Aanmelding is niet nodig. Voor vragen kunt u contact opnemen met Piet Hein Klip, telefoon 0521 513766.

Cursus Vogelzang herkennen 2016

Iedere vogel zingt zijn eigen lied en dat liedje kun je herkennen! Het leuke daarvan is dat je zo veel meer soorten ontdekt, ook als de bladeren weer aan de bomen zitten.

Rond 20 februari begint er weer een cursus vogelgeluiden herkennen! Tot half juni gaan we wekelijks een uurtje op stap. We lopen door prachtige bos-, heide- en moerasgebieden in de omgeving. We beginnen met standvogels, zoals de pimpelmees, kuifmees, zwarte mees en glanskop. Begin maart komt de tijtjaf terug uit Afrika, de week daarna de fitis en daarna zullen er tot in mei bijna wekelijks nieuwe soorten ons land binnenkomen.

Het leren van vogelgeluiden vraagt een langere periode van regelmatige oefening, liefst samen met een geduldig en enthousiast iemand die de geluiden goed kent. Maar als het dan uiteindelijk lukt, is het een geweldige verrijking van je natuurbeleving! Je merkt veel meer op aan het gedrag en de verspreiding van vogels. (vervolg op blz 29)

Koppel januari 2016

blad 27

Voor professioneel advies hoeft u niet verder te kijken...

...kom meer dan **250** verschillende verrekijkers en telescopen voelen, proberen en bekijken, in het testcentrum van CameraNU.nl

Wij zijn trotse partner van **Staatsbosbeheer**, **Sovon** en diverse **vogelwerkgroepen**. Door deze verbinding sponsoren wij onder andere het **onderhoud van observatiehutten**

www.cameranu.nl

 cameranu.nl

We lopen in kleine groepjes, zodat er voor iedereen individuele aandacht is. Er is een groepje voor beginners en voor gevorderden. Vorig jaar bleek dat iedere cursist na afloop een flink aantal vogels herkende, ook de mensen die dat niet van zichzelf verwacht hadden. Voor iedereen ging er een wereld open.

De meeste wandelingen zijn 's ochtends van 9 tot 10 uur, later in het seizoen wordt het een uurtje vroeger. Bij voldoende belangstelling kan er wellicht ook een groepje gevormd worden voor natuurliefhebbers die geen vroege vogels zijn. Er is ook een aantal avondexcursies. We gaan dan op zoek naar vogels zoals de watersnip, nachtegaal of nachtzwaluw, die vooral 's avonds zingen. Na afloop van iedere les krijgt men een e-mail met de waargenomen soorten, enkele karakteristieken van hun geluid en internetlinks naar het geluid. Een cd is ook mogelijk. We lopen maar korte afstanden.

Vraag je jezelf af of vogelgeluiden herkennen wel iets voor je is? Kom het dan de eerste les rond 20 februari vrijblijvend proberen. Plaats en dag van de cursus zijn mede afhankelijk van de aanmeldingen. Heb je belangstelling, stuur dan een e-mail naar devuurjuffer@gmail.com met vermelding welke dagen je kunt, of je al ervaring hebt met vogelgeluiden, je telefoonnummer en woonplaats.

Zondag 21 februari. Excursie Aalscholverkolonie

De excursie gaat naar de aalscholvers die eind februari nog hun 'prachtkleed' dragen. Ronnie Veldkamp is bioloog en doet al sinds 1989 onderzoek naar aalscholvers. Hij leidt deze excursie in de Wieden. We vertrekken om 9:00 uur bij de parkeerplaats aan de noordzijde van het station in Steenwijk. Een tweede verzamel-

punt is de werkschuur van Natuurmonumenten aan de Reeënweg in Wanneperveen om 9.30 uur. Meer informatie: Ronnie Veldkamp, telefoon 06 30657824.

Woensdag 2 maart - Kinder-/gezinsexcursie - Wat zie jij??

Een scharrelende egel tussen takken en bladeren valt niet op! Een groene rups op een boomstam zie je heel goed! Een ree heeft in de winter een andere kleur vacht dan in de zomer, waarom is dat zo? Wat zie je wel en niet goed in de natuur? Tijdens een actieve wandeling spelen we verschillende spellen en onderzoeken we, waarom kleuren in de natuur belangrijk zijn.

Tijd: 14.00 - 16.00 uur. Startplaats: Parkeerplaats aan de Hogeweg, net voorbij camping de Klufft.

Voor meer informatie: Tjallien Muis, telefoon 0521 371344.

Zaterdag 5 maart - Een ochtend met de rieteler

Op deze zaterdagochtend krijgt u informatie over het riet telen en kunt u actief kennis maken met het werk van de rieteler.

Wie kent niet de sfeervolle plaatjes van de noeste arbeiders in de uitgestrekte rietvelden. Het geluid van ronkende rietmachines, de prachtige roep van de Wulp en aan de horizon de rookpluimen van de brandende ruigte. Fantastisch om eens van dichtbij mee te maken!

Nadat de turfwinning eind 19^e eeuw afnam, richtte de plaatselijke bevolking zich meer en meer op de rietteelt. De rieteler is een onmisbare factor in de Weerribben. Doordat de rietlandpercelen jaarlijks in de wintermaanden worden gemaaid, blijft de Weerribben een uniek, soortenrijk moerasgebied.

De ochtend duurt van 9.30 - 12.00 uur en bestaat uit een excursie waarbij de rieteler centraal staat. Na een kop warme koffie of thee kunnen de handen uit de mouwen worden gestoken en kan er meegeholpen worden bij het oogsten van het riet.

U kunt zich opgeven via email: jaccoenmonica@tele2.nl.

Vanwege het drassige terrein moeten regenlaarzen gedragen worden. De excursie vindt plaats in het noordoostelijke deel van de Weerribben in het gebied ten noorden van het kanaal Ossenzijl-Steenwijk. Een exacte routebeschrijving ontvangt u na opgave. Maximaal 15 deelnemers.

Zaterdag 14 maart - Vogelexcursie Lauwersmeergebied (dagexcursie)

Op zaterdag 14 maart wordt er een vogelexcursie naar het Lauwersmeergebied gehouden. Dit nationaal en internationaal bekende gebied is een van de rijkste vogelgebieden van Nederland.

Deze inmiddels traditionele excursie gaat met de auto en duurt de hele dag. Via de zuidkant van het Lauwersmeer gaan we richting Zoutkamp. Onderweg bezoeken we de Huffel achter camping De Pomp. Vanaf deze bult kijken we uit over water en rietlanden. We vervolgen onze weg naar Zoutkamp en het Jaap Deensgat. Vanuit de vogelkijktuun kunnen we veel verschillende vogelsoorten bekijken. We rijden richting Lauwersoog waar we een tussenstop maken rondom de haven en de kop van de

pier. We vervolgen onze weg dan richting de Bantpolder en van daar naar Ezumakeeg, waar het altijd leuk vogelen is.

We vertrekken om 8.00 uur van de parkeerplaats aan de Eesveense kant van het station Steenwijk.

Vergeet niet om warme kleding,

verrekijker/telescoop, laarzen en een lunch mee te nemen.

Voor meer informatie: Albert Steenbergen, telefoon 0521 513547 / 06 20934308.

Zaterdag 26 maart: Excursie Plantengroei en Ecologie in De Weerribben

De excursie sluit aan op de lezing van 21 maart, maar die is niet noodzakelijk om de excursie te volgen. In deze tijd van het jaar zien we van de plantengroei vooral het mosdek, dat later in het jaar juist minder opvalt. Mossen zijn belangrijke “bouwers” van het veen en we krijgen er een goed beeld van hoe ze dat kunnen. In het mosdek zijn ook voor leken duidelijke verschillen zichtbaar, waaruit we iets over het water, de geschiedenis en de mogelijke toekomst af kunnen leiden. Het ligt in de bedoeling dat

ook in het gevormde veen en met enkele eenvoudige “metingen” te demonstren. Laarzen sterk aanbevolen. Wie een loep ter beschikking heeft, kan daar veel plezier van beleven. Excursieleider deze ochtend is Geert van Wirdum. Aanmelding (geert@jolicoeur.nl) is niet verplicht, maar wordt wel op prijs gesteld om een en ander zo goed

Koppel januari 2016

blad 31

mogelijk voor te bereiden en eventueel vooraf nog informatie te kunnen toesturen of wijzigingen door te geven. We vertrekken om 9:00 uur bij de parkeerplaats aan de noordzijde van het station in Steenwijk. Een tweede verzamelpunt om 9.30 uur is de parkeerplaats van het buitencentrum De Weerribben, Hoogeweg 27 in Ossenzijl. De excursie duurt tot ongeveer 12:30 uur.

Zaterdag 2 of 9 april: Stinzenplantenexcursie in Friesland

Aytta blomke, bledlok, krookje, liderke, titelroas, holwoartel en grutte gersstjer is de Friese naamgeving voor: daslook, krokus, sneeuwkllokje, wilde narcis, holwortel en knikkende vogelmelk. Bovengenoemde planten behoren tot de zogenoemde stinzenflora, voor het eerst benoemd door dr. J. Botke. Stinzenplanten zijn planten, die grotendeels niet inheems zijn maar uit Midden- en Zuid-Europa komen met aanvulling van mooie inheemse bol- en knolgewassen zoals bosanemoon, geelster en sleutelbloem. Ze staan op oude buitenplaatsen of staten. Dit waren de adellijke bezittingen. Ook zijn ze te vinden op kerkhoven en in pastorie- en notaristuinen. Tegenwoordig kun je bij heel veel kwekerijen allerlei gekweekte stinzenplantjes kopen. Het woord "stins" komt uit het Fries (stênhûs) en betekent stenen huis, een versterkte adellijke woning. We vertrekken om 9.00 uur op de parkeerplaats aan de noordkant van het station te Steenwijk en gaan met de auto op weg naar verschillende staten in Friesland. Door de 'opwarming van de aarde' kun je geen goede planning maken van de excursiedatum, vandaar twee data. Dus óf 2 april óf 9 april. Informatie hierover bij de excursieleider Liesbeth Haaze-de Groot via telefoon 0561 617188 of 06 54738088. Neem voldoende eten, drinken en een goed humeur mee in de weitas.

Lezingen

Maandag 18 januari

Natuur van de IJsseldelta
door Herman van der Hart

Volgens velen is de IJssel de mooiste (grote) rivier van ons land. Aan bod komen niet alleen de vele soorten vogels, die kenmerkend zijn voor deze streek maar ook de verscheidenheid aan landschappen. Het platteland met zijn oude rijen knotwilgen en de steeds interessanter wordende uiterwaarden, als gevolg van allerlei natuurontwik-

kelingsprojecten (zoals de Vreugderijkerwaard) en een verbeterde waterkwaliteit. Door de laatste factor zien we ook weer bloemen als dotter, echte koekoeksbloem en zwanebloem. De vogelwereld is uitermate divers: van steenuil tot kwartelkoning en van putter tot roerdomp. Vele, soms zeldzame soorten en hun biotopen worden in beeld gebracht. Tot slot: de beelden laten de vier seizoenen van het jaar zien. De lezing vindt plaats in De Klincke, Kerkstraat 16 in Steenwijk, aanvang 20.00 uur. De toegang is gratis. Een voorproefje van deze fotopresentatie kunt u zien op de website van Herman van der Hart: www.natuurfotovanderhart.nl onder het album "IJsseldelta".

maandag 21 maart

Arctische omstandigheden in de uiterwaarden van de IJssel...

Plantengroei en ecologie van de laagveenmoerassen
door Geert van Wirdum

De laagveenmoerassen in de noordwesthoek zijn het gevolg van verlanding van wateren die door turfwinning zijn ontstaan. In het eerste deel van de lezing worden beelden gegeven van deze verlanding en van de planten, ook de mossen, die er bepalend voor zijn. Hoe de verlanding plaats vond en vindt wordt niet alleen door de ondergrond, maar ook door het water en het menselijk gebruik bepaald. Daarin zijn veel veranderingen opgetreden en dat zal ook nog wel doorgaan. Water- en terreinbeheerders, maar ook riettelers, vissers en boeren, en recreanten hebben daar, soms ongemerkt, steeds mee te maken. De invloeden zijn immers wederzijds: het water en de gebruiksmogelijkheden worden ook door de verlanding beïnvloed. Door de verlanding wordt zelfs een nieuwe laag aan de ondergrond toegevoegd. Na de pauze wordt iets dieper ingegaan op de wisselwerking tussen veen, water en verlanding, wat er "onder en achter de plantengroei" schuilt en wat dat, misschien, voor de toekomst van het gebied betekent. Op 26 maart is er een excursie om dit ook in het veld te zien. De lezing vindt plaats in de De Klincke, Kerkstraat 16 in Steenwijk, aanvang: 20.00 uur. De toegang is gratis.

Voor aankondigingen

Maandagavond 11 april, 19.30 uur, determinatieavond libellen onder leiding van Ben Prins in 't Hooghtij te Steenwijkerwold. De avond zal geen theorie omvatten. Wij starten meteen met determineren. Neem uw natuurgidsen mee!

2 april	Excursie stinzenplanten op enkele Friese staten (reservedatum 9 april)
4 april	Bijeenkomst vlinderwerkgroep
5 april	Bijeenkomst vogelwerkgroep
6 april	Bijeenkomst plantenwerkgroep
9 april	Reservedatum excursie stinzenplanten
11 april	Determinatieavond libellen
12 april	Bijeenkomst geologiewerkgroep
12 april	Bijeenkomst vogelgroep IVN

AGENDA KNNV en IVN

De vogelwerkgroep houdt in de maanden september tot en met april haar avonden op elke eerste dinsdag van de maand in De Klincke, Kerkstraat 16 te Steenwijk. In de maanden mei en juni worden werkgroepexcursies gehouden.

De vogelgroep IVN houdt in de maanden september t/m april haar avonden op elke tweede dinsdag van de maand in 't Hoogthij, Oldemarktseweg 117, Steenwijkerwold. In mei en juni wordt er een excursie voor de groep georganiseerd.

De vlinderwerkgroep houdt in de maanden oktober tot en met april haar avonden op elke eerste maandag van de maand in De Klincke, Kerkstraat 16 te Steenwijk.

De plantenwerkgroep houdt in de maanden oktober tot en met april (m.u.v. december) haar avonden op elke eerste woensdag van de maand in De Klincke, Kerkstraat 16 te Steenwijk. In de maanden mei en juni worden inventarisaties uitgevoerd.

De geologiewerkgroep houdt in de maanden oktober tot en met april haar avonden op elke tweede dinsdag van de maand (tenzij anders vermeld) in De Meenthe, Stationsplein 1 te Steenwijk. Jaarlijks wordt een (meerdaagse) werkgroepexcursie gehouden. Op de webpagina van de KNNV afdeling is het actuele programma vermeld.

De gezamenlijke lezingen van KNNV en IVN worden in de maanden oktober tot en met maart (februari in combinatie met de KNNV ledenvergadering) gehouden op de derde maandag van de maand in De Klincke, Kerkstraat 16 te Steenwijk.

Agenda

4 januari	Bijeenkomst vlinderwerkgroep
5 januari	Bijeenkomst vogelwerkgroep
6 januari	Bijeenkomst plantenwerkgroep
9 januari	Nieuwjaarsbijeenkomst IVN - KNNV
12 januari	Bijeenkomst geologiewerkgroep: lezing over Madagaskar door Henry Bos
12 januari	Bijeenkomst vogelgroep IVN
16/17 januari	Nationale tuinvogeltelling: info www.vogelbescherming.nl
18 januari	Lezing over de IJsseldelta door Herman van der Hart
23 januari	Vogelexcursie naar de IJsseldelta
23 januari	Gaszen- en zwanendag te Arnhem (Haarhuis)
1 februari	Bijeenkomst vlinderwerkgroep
2 februari	Bijeenkomst vogelwerkgroep
3 februari	Bijeenkomst plantenwerkgroep
6 februari	Vogelexcursie naar Gaasterland
9 februari	Bijeenkomst geologiewerkgroep: lezing reisindrukken Scandinavië door Ernst Kleis
9 februari	Bijeenkomst vogelgroep IVN
13 februari	Winterkenmerken in park Rams Woerthe
15 februari	Ledenvergadering KNNV: na de pauze - Cultuurhistorie van De Eese door Harry Bouwman
21 februari	Excursie naar de aalscholverkolonie bij Wanneperveen
27 februari	Werkgroep Roofvogels Nederland, landelijke dag Meppel, schouwburg Ogterop
1 maart	Bijeenkomst vogelwerkgroep
2 maart	Kinder- en gezinsexcursie: 'Wat zie jij ...?'
2 maart	Bijeenkomst plantenwerkgroep
5 maart	Een ochtend met de rieteler
5 maart	Vlinderstichting, landelijke dag te Wageningen (schouwburg Junushof)
7 maart	Bijeenkomst vlinderwerkgroep
8 maart	Bijeenkomst geologiewerkgroep: lezing "het einde van het Krijt en de dinosaurïers" door paleontoloog prof. dr. Jan Smit.
8 maart	Bijeenkomst vogelgroep IVN
12 maart	Vogelexcursie naar de Lauwersmeer
16 maart	Algemene ledenvergadering IVN
19 maart	Landelijke dag Zoogdierenvereniging in Naturalis, Leiden
21 maart	Lezing 'Plantengroei en ecologie van de laagveenmoerassen door Geert van Wirdum
26 maart	Excursie 'Plantengroei en ecologie in de Weerribben'

KNNV
vereniging
voor veldbiologie

Jaargang 4 nr 1 januari 2016

*Gezamenlijke uitgave
KNNV en IVN
in Noord West Overijssel*

Koppel

